

РОЗДІЛ 1 УКРАЇНСЬКА МОВА

УДК [811.161.2'373.2: 27-23](045)

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.39.1.1>

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З ОНІМНИМ КОМПОНЕНТОМ БІБЛІЙНОГО ПОХОДЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

PHRASEOLOGISMS WITH AN ONYMINOUS COMPONENT OF BIBLICAL ORIGIN IN THE UKRAINIAN LANGUAGE

Азарова Л.Є.,

*orcid.org/0000-0002-2631-8151**доктор філологічних наук, професор,**завідувач кафедри мовознавства**Вінницького національного технічного університету*

Горчинська Л.В.,

*orcid.org/0000-0002-4614-4371**старший викладач кафедри мовознавства**Вінницького національного технічного університету*

Пустовіт Т.М.,

*orcid.org/0000-0001-9343-3240**доцент кафедри мовознавства**Вінницького національного технічного університету*

У статті розглянуто деякі проблеми взаємозв'язку мовної та релігійної площини впливу Біблії на формування культурно-національної картини світу, адже вона є одна із «найдавніших пам'яток культури всього людства». Представлено основні особливості функціонування та розвитку біблійних фразеологізмів з онімним компонентом в українській мові (теонімів, агіонімів, демононімів), які служать для відображення релігійної картини світу. Надано їхні словникові тлумачення та біблійний сюжет, яким обумовлене виникнення біблійних фразеологічних одиниць. З'ясовано джерела виникнення, фразеотворчу активність онімів різних розрядів. Встановлено також чинники фразеологізації онімів. Аналіз дає можливість дійти висновку, що всі представлені фразеологізми з онімним компонентом біблійного походження співвідносяться з християнськими текстами. Але вони й можуть також втрачати зв'язок із ними і пов'язуватися носіями мови з легендами, переказами. Біблійні фразеологізми з онімним компонентом утворилися двома способами: у результаті експресивно-афористичного згортання того чи іншого образного сюжету міфу, притчі, розповіді з життя героїв Святого Письма, а також – цитуванням текстів Старого й Нового заповітів. Визначено, що вони виконують також емотивну функцію та у розмовно-побутовому стилі вживаються з обмеженим стилістичним забарвленням. Доведено, що імена святих християнської церкви належать як до літературно-книжних, так і до усно-розмовних традицій у розвитку української мови; виникають у процесі освоєння давніх запозичень і виступають у загальнонаціональних варіантах. Вони знаходять своє відображення у складі народних переказів, легенд, паремій (Юрій день; не до Петра, а до Різдва). З'ясовано, що фразеологізми української мови з ономастичним компонентом можуть поповнюватися і змінюватися на основі внутрішніх законів мови (корінні), а також – прямого запозичення і калькування з інших мов. Більшість – це фразеологізми біблійного походження міжнародного типу, а саме: кальки з давньогрецької та латинської мов, які мають свої джерела виникнення.

Ключові слова: біблійні фразеологізми, біблеїзм, Біблія, онімний простір, теоніми, агіоніми, демононіми.

The article considers some problems of the relationship between the linguistic and religious aspects of the Bible's influence on the formation of the cultural and national picture of the world, as it is one of the "oldest monuments of the culture of all mankind". The main features of the functioning and development of biblical phraseology with an onymic component in the Ukrainian language (theonyms, agionyms, demononyms), which serve to reflect the religious picture of the world, are presented. Their dictionary interpretations and the biblical plot that determines the emergence of biblical phraseological units are given. The sources of origin and phraseological activity of onymics of different categories are clarified. The factors of phraseology of onymics are also established. The analysis allows us to conclude that all the presented phraseology with an onymic component of biblical origin are related to Christian texts. But they can also lose their connection with them and be associated by native speakers with legends and traditions. Biblical phraseologisms with an onymic component were formed in two ways: as a result of expressive-aphoristic folding of a particular figurative plot of a myth, parable, story from the life of the heroes of the Holy Scripture, and also by quoting the texts of the Old and New Testaments. It has been determined that they also perform an emotional function and are used with limited stylistic coloring in colloquial and everyday style. It has been proven that the names of the saints of the Christian church belong to both literary and bookish and oral

and colloquial traditions in the development of the Ukrainian language; they arise in the process of mastering ancient borrowings and appear in national variants. They are reflected in the composition of folk tales, legends, paremias (Yuriyiv den; not to Peter, but to Christmas). It was found that phraseologisms of the Ukrainian language with an onomastic component can be replenished and changed based on the internal laws of the language (root), as well as direct borrowing and calque from other languages. Most are phraseologisms of biblical origin of the international type, namely: calques from ancient Greek and Latin, which have their own sources of origin.

Key words: biblical phraseology, bibliism, Bible, onymous space, theonyms, agionyms, demononyms.

Постановка проблеми. На початку ХХІ століття ономастика виокремилася в самостійний розділ лінгвістики. «Ономастикон є тією золотосною жилою, яка здатна збагатити не тільки окремі напрями лінгвістичних досліджень (контактологію, етнолінгвістику, стилістику, ономасіологію та ін.), але й загальну теорію мови» [1, с. 44].

Біблійні фразеологізми наявні у фразеології різних етносів, вони є міжнаціональними одиницями. Механізм їхнього утворення з давніх-давен привертала увагу науковців, оскільки оніми є особливим пластом у лексичній системі мови, мають виразну лінгвокультурну семантику, характеризуються значним стилістичним потенціалом. «Вони є частиною історії українського, як і будь-якого іншого народу, оскільки в них відображається його побут, звичаї, традиції, вірування, історичні, культурні та етнічні зв'язки. Історію їхнього виникнення, значення, зв'язок з історією людства, з довкіллям, а також метаморфози, які відбувалися з ними протягом довгого часу, досліджували та вивчають представники різних галузей науки: історії, географії, етнографії, літературознавства, психології. Але в першу чергу вони стали об'єктом пильної уваги мовознавців. Будь-яка назва, у тому числі онім, – це слово, і як слово воно входить до системи мови, створюється за законами мови, за певними законами реалізується в мові й піддається зміні» [2, с. 16]. На нашу думку, оніми відіграють важливу роль у розвитку нового напрямку лінгвістичної науки – теолінгвістики, основними одиницями якої виступають фразеологізми біблійного походження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання збагачення і вдосконалення фразеологічної підсистеми біблійних фразеологізмів відображені в дослідженнях як зарубіжних, так і вітчизняних лінгвістів. Зокрема, проаналізовано специфічні особливості біблійних фразеологізмів (О. Набока); розглянуто функціональні різновиди лексем у релігійній фразеології (Л. Савченко В. Німчук, О. Бойко, Н. Бабич та інші); розкрито вербальні фразеологічні засоби релігійного змісту (Н. Москаленко, А. Куза, С. Шамаров); проаналізовано особливості концептуалізації сакральної сфери в українській мові (М. Разуменко, М. Скаб); досліджено функціонування біблійних

фразеологізмів у художніх текстах (І. Дубровська, Л. Пустовіт, А. Бондаренко та інші); вивчено семантичні особливості біблійних фразеологізмів української мови (А. Пономаренко, А. Коваль, Г. Бурдіна, І. Захарчук, С. Шабат, Н. Попович, Г. Кузь); висвітлено архетипні характеристики біблійних символів як інструментів формування апокаліптичної образності (О. Решетняк, Л. Шевченко, З. Лановик, О. Юрченко) та функціонування бібліонімів у складі фразеологізмів на основі фольклорного і словниково-діахронного дискурсів (В. Познанська, П. Мацьків); проаналізовано семантико-стилістичні особливості лексики перекладів книг Святого Письма (О. Мороз, Г. Тимошик); досліджено пареміологію та фразеологію з онімами (Л. Скрипник, Н. Пасік). Заслуговує на увагу монографія М. М. Торчинського «Структура онімного простору української мови» [3], яка присвячена проблемам класифікації власних назв. Автором розроблено нові критерії аналізу пропріальної лексики і створено типологію онімів за їхніми денотатно-номінативними і твірними особливостями. У монографії Заваринської І. Ф. «Фразеологізми з онімним компонентом в англійській, польській та українській мовах: лінгвокультурологічний аспект» [1] досліджено специфіку фразеологізмів із міфологічними та релігійними онімними компонентами англійської, польської та української мов. Окремої уваги варто також монографічне дослідження Н. В. Піддубної «Теорія теолінгвістики: феномен біблійності в українській лінгвокультурі та оновлення релігійної картини світу (аналіз дискурсивної практики ХІХ ст.)» [4], у якій розкрито етапи становлення української теолінгвістики з оперттям на традицію слов'янського мовознавства й напрацювання вітчизняних учених; окреслено її методологічну базу, об'єкт, предмет та одиниці. У дисертації М. М. Вергальок «Біблійна фразеологія в сучасній українській мові: склад, семантична структура, динаміка, функціонування» [5] виокремлено найбільш продуктивні типи моделей лексикографічної репрезентації біблеїзмів; висвітлено їхні функціонально-стилістичні особливості в сучасних художніх і публіцистичних текстах. У своїй роботі «Біблійні фразеологізми

в сучасній англійській мові: структурний семантичний та когнітивні аспекти» [6] дослідник Р. В. Вакарюк запропонував комплексну методику аналізу БФО, яка лежить у площині взаємодії лексико-семантичної і когнітивно-лінгвістичної парадигм із залученням методів корпусної лінгвістики та із застосуванням комп'ютерного інструментарію. Не можна залишити поза увагою і нові дослідження онімної лексики останніх років, що містяться в періодичних виданнях (Т. Ковалевська, Н. Колесник, В. Галич, І. Захарчук, А. Пономаренко). Фразеологізми як аспект вивчення лексики іноземними студентами розглянуто в працях [7–11]. Незважаючи на науковий досвід у вивченні ономастичної фразеології, дискусійними і донині залишаються деякі питання, що пов'язані із систематизацією власних назв, семантичним навантаженням онімного компонента. Тому можна вважати, що вивчення особливостей усієї української пропріальної лексики та визначення основних засад класифікації онімів на сьогодні потребують нових українських студій. Це й зумовлює актуальність теми нашого дослідження.

Матеріалом дослідження слугують фразеологічні словники та довідники: Коваль А. П. (2001) «Спочатку було слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові»; Колоїз Ж. та З. Бакум (2002) «Слово Благості: словник-довідник фразем біблійного походження»; «Словник фразеологізмів української мови» за редакцією В. М. Білоноженко (2003) та ін.

Метою статті є дослідження фразеологізмів з онімним компонентом біблійного походження в українській мові; виявлення специфіки вживання теонімів (назви богів), агонімів (імена християнських святих), демононімів (власні назви різних духів).

Виклад основного матеріалу. «Біблія – це джерело, яке слугує для збагачення фразеологічного фонду мов світу, особливо тих, де християнство займає чільне місце. Вона є основою духовних та моральних істин і настанов, адже Біблія сьогодні – це не лише священна книга для віруючих, це ще одна з найдавніших пам'яток культури всього людства. З огляду на те, що Біблія маніфестує загальнолюдські універсалиї, притаманні різним культурам християнського світу, така фразеологія є засобом збереження і трансляції давніх універсальних змістів, сформованих ще в давньоєврейській картині світу й актуалізованих у сучасному соціумі» [12, с. 83]. «Завдяки поширенню християнства в багатьох країнах світу Біблію було перекладено на безліч різних мов. Вона стала однією з найпопулярніших книг» [7, с. 10].

У національному онімному просторі важливу роль відіграє лексика, пов'язана з християнством, зокрема теоніми (назви богів), агоніми (імена християнських святих), демононіми (власні назви різних духів). Потреба у вивченні зазначених одиниць зумовлена необхідністю відтворення концептуальної та мовної картини світу українців XIX–XX століть, яка пов'язана з духовним життям і специфікою найменування християнських святих нашими предками.

Теоніми у складі фразеологічних одиниць біблійного походження

До теонімів належать назви богів, богинь, язичницьких божеств: Перун, Дажьбог, Стрибог, Волос, Зевс, Деметра, Посейдон, Апооллон, Будда, Гермес, Троян, Род, Сварог, Хритос (ОСТЕСО, 1983, с. 95).

«Залежно від різновиду віросповідань (моно- або багатобожжя), **теоніми** можна поділити на дві групи – **монотеоніми** („від грец. *μόνος* – один, єдиний – у складних словах відповідає поняттям „одно“, „єдино“ [СІС, 2000, с. 368]: *Христос, Будда*) і **політеоніми** („від грец. *πολύς* – численний – у складних словах відповідає поняттям „численний“, „багато“ [СІС, 2000, с. 448]: *Перун, Стрибог*). Політеоніми розмежовуються на **антикополітеоніми** – власні назви богів античного пантеону, які відомі практично кожній людині (від *античний* – „[лат. *antiquus* – стародавній] – давній, той, що належить до давньогрецького або давньоримського суспільного ладу, культури“ [ССІС, 2006, с. 60]: *Зевс, Венера, Марс*) та **націополітеоніми** – власні назви богів пантеонів окремих народів або етнічних груп (від „лат. *natio* – народ, нація“ [ССІС, 2006, с. 476]: *Перун, Стрибог, Лада*)» [3, с. 156]. «Монотеїстичні (у тому числі християнські) традиційно служать для вираження головних морально-етичних цінностей християнства – любові, милосердя, самопожертви: Господи! Благослови на віру! (Г. Хмільовська). Політеїстичні (язичницькі) теоніми були невід'ємним елементом первісних релігій. Вони мають у семантиці багатовікові світоглядно-культурні нашарування, своєрідні для кожного етносу, тому часто стають необхідним компонентом поетичного тексту, виразним образно-естетичним засобом. Слов'янські теоніми в українській поезії втілюють світоглядно-культурні орієнтири українського народу: *Були боги – Перун, Дажьбог, Ярило, / Тож поклонялись сонцю і громам, / Стрибогові, що напинав вітрило, / І Волосу, що любий пастухам. / Бог сонця Хорс вважавсь великим богом, / Тому стояв завжди при Перуні, / Сварог же*

із небесним всім чертогом, / Той надихав волхвів і чаклунів (Л. Забашта)» [13, с. 9].

Теоніми не поділяють на окремі підгрупи, хоча градація імен богів, враховуючи існування трьох світових релігій (християнства, мусульманства, буддизму) та язичницьких вірувань, на нашу думку, була б виправданою.

Дослідниця лексики релігійного стилю Лариса Шевченко називає лексеми, які використовуються в Біблії для найменування **Бога**: *Бог-Отець, Саваоф, Єгова, Небесний Отець, Всевидячий, Господь, Творець*, а також їх займенникові відповідники. Для найменування **Ісуса Христа**: *Божий Син, Спаситель, Месія, Пророк, Пастир добрий, Богочоловік, Син людський*. Привертають увагу фразеологізми з номенами *Христос* та *Ісус*, які символізують найважливіші моральні якості. На жаль, теологічні тексти слов'ян не збереглися, оскільки в період християнізації було зруйновано всю язичницьку систему вірувань українців. На сьогодні язичницькі теоніми відновлюються за літописами, письмовими джерелами, фольклором та етнографічними фактами.

Нами виявлено такі фразеологічні одиниці з компонентами-теонімами: «**Месія** – найчастіше вживається з іронічним значенням для характеристики тих, хто прагне змінити світ, не маючи для цього ні даних, ні можливостей. У віруваннях іудеїв «спаситель», який начебто буде посланий богом для знищення зла на землі і встановлення «царства божого». Уявлення про месію як про «божественного суддю живих і мертвих» лягло в основу вчення про Христа. **І суха волосина не спаде з голови без волі Всевидячого; Без волі Божої і волос не спаде** – оберегати когось, не завдавати комусь ніякої шкоди. Такі слова говорить своїм однодумцям апостол Павло, коли вони потрапили в сильну бурю під час подорожі до Риму. «Тому-то благаю вас їжу прийняти, бо це на рятунок вам буде, – бо жодному з вас **не спаде з голови й волосина**» [Дії, 27, 34]. **Віддати Богу душу** – померти. **Віддати кесарю кесарево, а Богові Боже** – використовується для підтвердження ситуації «кожному своє». Фарисеї прагнули звинуватити Ісуса в бунтарському ставленні до римського уряду й закону, віддати його до рук Пилата (див.: **умити руки**). Однак Христос майстерно доводить різницю між релігією та політикою. Він попросив принести монету, на якій був зображений кесар (імператор), і сказав: «**Віддайте кесарево – кесареві, а Богові – Боже**» [Марка, 12, 17]. Це означало, що громадяни повинні бути законопослушні, підкорятися своєму уряду й імператорові, але віддавати їм

не більше, ніж потрібно. Божі почесті сюди не входили. На це міг претендувати лише Господь. **Кара Господня** – покарання Богом (Господом) своїх рабів за вчинені гріхи. Здавна вірили в Божі наслання з Неба, передусім у вигляді блискавки й грому; це вважалося Божою ласкою і Божим милосердям, тому казали: «Загорілося від Божої ласки», «Убили Божою ласкою», «Запалить свічку та молиться, дітки! Божа милість заходить»; знаряддям Божої кари вважалися також гадюки. **Кара Божа**. Божа кара – це назва звичаю, який полягав у випробуванні винуватця вогнем, водою, залізом або через двобій; наприклад, жінку, звинувачену в чарівництві, кидали в озеро чи річку: якщо вона плавала у воді, то це була відьма, якщо тонула, – невинна; фразеологізм: **[чиста] кара Божья (Господня)** – уживається для вираження сильного незадоволення ким-, чим-небудь; горе, нещастя, напасть. **Невинний як Христос** – зовсім безневинний [ФСЛГ 1990, с. 139]. БФО виникла на основі вчинків Ісуса Христа, має узагальнене значення. **Чесний як Христос** – бездоганно чесний, правдивий [ФСЛГ 1990, с. 139]. **Пришестя Христове** – подія, що сповнить месійні пророцтва Ісуса Христа. Перше Пришестя – прийняття образу людини Ісусом Христом. Друге Пришестя Ісуса Христа – у християнстві, очікуване повернення Ісуса Христа з неба на землю. **Явлення Христа народові** – говорять, коли несподіванка є аж надто вражаючою. **Прихід Месії** – знищення зла на землі і встановлення Царства Божого. У віруючих іудеїв – Спаситель був посланий Богом для знищення зла на землі і встановлення Царства Божого. Уявлення про Божественного суддю живих і мертвих лягло в основу вчення про Христа. **Мамон (Мамона). Служити Мамоні** – у сучасній мові «мамона» – синонім багатства; «служити мамоні» – прагнути до збагачення, дбати лише про матеріальні цінності, грубу насолоду. У Євангелії багато разів згадується ім'я Мамона – сірійського бога багатства (наприклад, «Не можете служити богу і мамоні» (Матея, 6, 24) [14–16].

Агіоніми у складі фразеологічних одиниць біблійного походження

Агіоніми – імена християнських святих, вищих духовних істот (ангелів, апостолів, старозавітних пророків, патріархів, а також великомучеників, які постраждали за Христа). Приклади агіонімів в українській мові: *Іван Хреститель, Микола Чудотворець, Юрій Змієборець, Діва Марія, Варвара Великомучениця, Андрій Первозванний, Антоній і Феодосій Печерські*. Ці оніми характеризуються сакральністю, як і теоніми (Святий Миколай, Святий Гіацинт, Святий Георгій, Юра

Всеукраїнський). Агіоніми часто називали свята на честь святих, з якими українці пов'язували прикмети в природі, містили господарські поради.

Агіонімами також називають осіб чи об'єкти, що наділені Божою благодаттю або святістю, завдяки чину прославлення або посвячення. В українській мові традиційно продуктивним є вживання у структурі фразеологічних біблійонімів таких агіонімів (імена святих християнської церкви), як *Петро, Микола, Юрій*, а також «похідні прикметники на означення святкового дня: *петровський, петрівний, Петрів день* і назву посту *Петрівка*. Оскільки в народі двічі впродовж року вшановували святого Юрія, сполука на *Юрія* стала вживатися жартівливо й набула значення «ніколи» (на *Юрія, Юра, як рак свисне, на Юра о цій порі, на маленького Юрія*) [17, с. 182], водночас (на *Миколи та ніколи; до Миколи не сій гречки й не стрижи овечки; Юрій день*). У Словнику фразеологізмів української мови виявлено фразеологічний біблійонім із компонентами – власними іменами, що співвідносяться з агіонімом *не до Петра, а до Різдва, сміливий як святий Петро, не все в середу (неділю) Петра*, у своєму складі має агіонім **Петро**, який є відомим християнським святим – учнем Ісуса Христа. Зафіксовано фразеологічну одиницю і з негативною конотацією: «**Відректися, як Петро від Христа** – про зрадницьку поведінку кого-небудь. У той час, коли Христос стояв перед судом синедріону, Петрові довелося пройти через важкі випробування. Тричі в нього була можливість підтримати Господа, однак Петро клявся і божився, що не знає Його. Клятва в давній Юдеї вважалася вагомим доказом невинності, юридично узаконеної. Коли Петро втретє відрікся від Христа, тієї миті заспівав півень, сповіщаючи про світанок (звідси, імовірно, і *треті півні*). «І згадав Петро сказане слово Ісусове: «Перш, ніж заспіває півень, – **відречешся** ти *тричі* від Мене...» [Матея, 26, 75]. **Перетворити Савла в Павла** – різко змінити свої переконання, стаючи проповідником того, що раніше заперечувала чи навіть засуджувала. Більшість біблеїстів зазначають, що Савло мав два імені: одне – єврейське, а інше – латинське. Оскільки він належав до племені Веніамина, під час обрізання йому дали ім'я Савло (Саул), яке, мабуть, було поширеним у цьому племені на згадку про першого юдейського царя. Як римський громадянин, він також мав і латинське ім'я Павло. Для євреїв того часу було цілком звично мати два імені: одне єврейське, інше латинське чи грецьке, між якими часто була певна співзвучність і які поєднувалися точно так, як це

зробив у своєму тексті святий Лука: «Савло, він же й Павло» («Saulos ho kai Paulos»). Савло був прихильником Мойсея, палаючи ненавистю до християн. Але одного разу з ним трапилася пригода – він втратив зір, а Ісус Христос йому допоміг повернути зір. З того часу він став проповідувати ідеї Ісуса Христа і із Савла став апостолом Павлом» [14–15]. «Серед агіонімів трапляються народні назви днів пам'яті святих на означення за порою року чи температурними показниками (Весняний, Осінній, Зимовий, Теплий, Холодний: *Весняний Микола, Осінній Микола, Зимний Микола, на Теплому Олексі, Теплому Юрію, Холодного Юрія*)» [17, с. 183].

Імена святих у християнській церкві тепер представлені в загальнонаціональних формах, які сформувалися внаслідок закріплення давніх запозичень і свідчать про тривалу взаємодію книжної та розмовної традицій у процесі формування української мови.

Демононіми у складі фразеологічних одиниць біблійного походження

Демононіми – це онімна група, яка означає власні назви різних духів (вищих і нижчих, добрих і злих божеств). За своєю сутністю вони близькі до теонімів. Це власні назви домовиків, нечистої сили тощо (від [грец. *daimōn* – божество, дух] – 1) «у давньогрецькій міфології – нижче божество, дух, злий (рідше доброзичливий) до людей; 2) у християнстві – злий дух, диявол; 3) *перен.* уособлення якої-небудь пристрасті, яких-небудь темних сил» [3, с. 155].

Нам вдалося зафіксувати одну таку фразеологічну одиницю. «Антихристова печать – тавровського гріховного, того, що суперечить певним нормам, загальнолюдським цінностям. Антихрист – посланець диявола, що з'явиться незадовго до встановлення Царства Божого на землі. Пророцтво свідчить, що більшість народів, які поклонялися сатані, зображували його в образі звіра. Цей «звір» буде примушувати людей схилитися перед ним і віддавати всі почесті, яких вартий тільки Господь. Антихрист зобов'язуватиме людей поставити на правій руці або на лобі відповідну печать як свідоцтво визнання «звіра». «І зробила вона, щоб усім – малим і великим, багатим і вбогим, вільним і рабам – було дано знамено на їхню праву або на їхні чола» (Об'явлення, 13, 16) [15].

«У поетичних творах переважають демононіми біблійного походження: це імена колишніх ангелів, які повстали проти Бога і зайняли антагоністичну до нього позицію. Такі поетоніми мають загальну негативну оцінність і створюють образ ірраціонального злого начала або ж персоналі-

кованого, наділеного індивідуальними рисами суб'єкта: Ти Вельзевул. / По душу теж приходив. / А я не віддала її – й жива. (Л. Костенко)» [13, с. 10].

Висновки. Отже, тексти Святого Письма, у якому міститься Божественне одкровення, мають у собі соціальне, історичне, емоційне навантаження.

Мовна й релігійна картина світу перебувають у постійній взаємодії, оскільки Біблія сприяє розвитку сучасної української мови через специфіку мовних одиниць, що беруть початок від Святого Письма. Розглянуті фразеологічні одиниці з онімним компонентом, зберігаючи зв'язок із християнськими церковними текстами, можуть розвивати й нові значення через метафоричні перенесення і пов'язуватися носіями мови з народними переказами, легендами, що свідчать про глибоке засвоєння та переосмислення

біблійних символів. Більшість із них належать до біблійної фразеології, яка має найчастіше обнижену стилістичну забарвленість і закріплена переважно в розмовному мовленні. Теоніми, агіоніми, демоніми посідають важливе місце в концептуальному та мовному баченні світу українців XIX–XX ст., оскільки вони відображають духовне буття наших предків, яке було тісно пов'язане з найменуванням та поклонінням християнським святам. Поетоніми – власні назви в художніх творах – у мові, окрім номінативної, також виконують характеристичну, стилістичну та ідеологічну функції.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в поглибленому студіюванні фразем, а саме: у порівнянні лінгвокультурної інформації фразеологізмів з онімним компонентом залежно від їхнього джерела походження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Заваринська І. Ф. Фразеологізми з онімним компонентом в англійській, польській та українській мовах: лінгвокультурологічний аспект: Монографія. / І. Ф. Заваринська. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2022. 232 с.
2. Романченко А. П., Тельпіс О. І. Склад і чинники фразеологізації онімів. Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова. Одеса: Записки з ономастики №7. 2003. С. 16–23.
3. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови: Монографія. Хмельницький: Авіст, 2008. 550 с.
4. Піддубна Н. В. Теорія теолінгвістики: феномен біблійності в українській лінгвокультурі та оновлення релігійної картини світу (аналіз дискурсивної практики XIX ст.). Монографія. Харків: Майдан. 2019. 448 с.
5. Вергалюк М. М. Біблійна фразеологія в сучасній українській мові: склад, семантична структура, динаміка, функціонування: дис. д-ра філософії в галузі гуманітарних наук зі спеціальності 035 Філологія. К. 2021. 225 с.
6. Вакарюк Р. В. Біблійні фразеологізми в сучасній англійській мові: структурний семантичний та когнітивні аспекти: дис. канд. філол. наук: 10.02.04 – германські мови. Чернівці, Львів, 2021. 253 с.
7. Азарова Л. Є., Горчинська Л. В., Пустовіт Т. М. Біблійні антропоніми у складі фразеологічних одиниць української мови. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 33. Т. 1. С. 9–13.
8. Азарова Л., Пустовіт Т., Радомська Л., Горчинська Л. Система методів і вправ для вивчення фразеологізмів у курсі української мови як іноземної. *Theoretical foundations of pedagogy and education: collective monograph* / Hritchenko T., Loiuk O., International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2021. С. 735–745.
9. Азарова Л. Є., Радомська Л. А., Горчинська Л. В. Формування мовної компетенції студентів під час вивчення фразеології в курсі української мови за професійним спрямуванням. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 21. Т. 1. С. 9–15.
10. Азарова Л. Є., Горчинська Л. В., Пустовіт Т. М. Використання мультимедійних технологій у вивченні фразеологізмів на заняттях з української мови як іноземної. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 13. С. 15–23.
11. Азарова Л. Є. Жаргонні фразеологізми в мові сучасної української періодики. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, 2021. Том 32 (71). № 1. С. 1–6.
12. Решетняк О. О. До питання семантичних механізмів фразеотворення. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Том 32 (71), №1. Ч.1. С. 83–87.
13. Хлистун І. В. Власна назва в українській поезії II пол. XX ст. (семантико-функціональний аспект) [Текст]: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: 10.02.01 – українська мова / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. К., 2006. 27 с.
14. Коваль А. П. Спочатку було слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові. К. : Либідь. 2001. 312 с.
15. Колоїз Ж. та З. Бакум. Слово Благості: словник-довідник фразем біблійного походження. Кривий Ріг : Видавництво «І.В.І.». 2002. 195 с.
16. Білоноженко В. М. Словник фразеологізмів української мови. К.: Наук. думка. 2003. 786 с.
17. Гнатюк Л. П. Агіоніми та похідні від них у мовній картині світу українців XIX ст. (на матеріалі збірки Матвія Номиса «Українські приказки, прислів'я і таке інше»). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Вип. 1(45), 2021. С. 182–186.